

RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA JAKO ISTOTNE RYZYKO FINANSOWE: O CZYM MUSZĄ WIEDZIEĆ CZŁONKOWIE ZARZĄDÓW I RAD NADZORCZYCH

Niniejsza kwartalna publikacja skierowana do dyrektorów skupionych wokół CGI została przygotowana przez Commonwealth Climate and Law Initiative (CCLI) we współpracy z Climate Governance Initiative (CGI). To już czwarta broszura w serii kwartalnych materiałów szkoleniowych poświęconych zmianom klimatu, które wpływają na obowiązki zarządów i rad nadzorczych.

Broszura ta została opracowana na podstawie najistotniejszych wniosków z raportu CCLI: [Ryzyko utraty różnorodności biologicznej: konsekwencje prawne dla firm i członków zarządów](#), w którym można znaleźć więcej informacji na tematy tu omawiane.

DLACZEGO ZARZĄDOM I RADOM NADZORCZYM POWINNO ZALEŻEĆ NA BIORÓŻNORODNOŚCI?

[Różnorodność biologiczna \(bioróżnorodność\)](#), czyli zróżnicowanie form organizmów żywych, które występują na Ziemi, spada dziś w tempie [od 100 do 1.000 razy szybszym](#) niż w ciągu ostatnich milionów lat, co powoduje **poważne zagrożenia dla działalności gospodarczej i aktywów finansowych**, które są uzależnione od bioróżnorodności. Jednocześnie jednak zmiany w ekosystemach **pozwalają przedsiębiorstwom aktywnie uczestniczyć w procesie przekształceń zmierzającym do stworzenia gospodarki „korzystnej dla przyrody”** (z ang. *nature-positive*).

Zarządy i rady nadzorcze muszą zważać na sprawę ze wszystkich pośrednich (ale bardzo realnych) **skutków utraty różnorodności biologicznej, które wpływają na działalność gospodarczą ich firmy**. Do takich skutków należą na przykład utrudniony dostęp do kluczowych surowców, ryzyko stałych lub skrajnych strat środowiskowych, moratoria i bojkoty klientów, sankcje handlowe i regulacyjne, spory sądowe, naciski ze strony inwestorów lub przedwczesna utrata zezwoleń.

Nieuwzględnienie zagrożeń i możliwości związanych z różnorodnością biologiczną w procedurach zarządczych i przy spełnianiu wymogów informacyjnych może stanowić **naruszenie obowiązków nałożonych na zarządy i rady nadzorcze firm**.

Po krótkim przypomnieniu jak ważna jest różnorodność biologiczna i jakie obowiązki mają w tym względzie członkowie zarządów i rad nadzorczych, na ostatniej stronie naszej publikacji zamieszczamy **pytania**, które można wykorzystać przy analizie działań i postaw kadr kierowniczych.

W dalszej części broszury omawiamy następujące zagadnienia:

- zależności między różnorodnością biologiczną a firmami
- znaczenie usług ekosystemowych dla wielu różnych sektorów gospodarki
- pośredni charakter współzależności między podmiotami gospodarczymi a różnorodnością biologiczną poprzez łańcuchy wartości
- zmiany w standardach istotności stosowanych przy ocenie ryzyka i szans związanych z bioróżnorodnością
- uwarunkowania rynkowe, społeczne, regulacyjne i prawne oraz ich wpływ na ocenę ryzyka i szans związanych z różnorodnością biologiczną
- przykłady niedopełnienia obowiązków przez dyrektorów wynikające z nieuwzględnienia ryzyka i możliwości wynikających z bioróżnorodności
- ryzyko postępowań sądowych w zakresie bioróżnorodności.

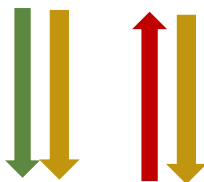
JAK UTRATA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ WPŁYWA NA SPÓŁKI

Istnieje międzynarodowy konsensus co do finansowej i systemowej istotności ryzyka utraty różnorodności biologicznej, który wynika między innymi z Zasad Odpowiedzialnego Inwestowania ONZ ([UN Principles for Responsible Investment](#)) oraz z oświadczeń ogłoszonych przez: Sieć ds. ekologizacji systemów finansowych NGFS ([Network for Greening the Financial System](#), **NGFS**) Grupę zadaniową ds. ujawniania informacji finansowych dotyczących przyrody ([Taskforce on Nature-related Financial Disclosures](#), **TNFD**), [Światowe Forum Ekonomiczne \(WEF\)](#), [Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju](#), [rządy](#) i banki krajowe (szczegóły dotyczące banków centralnych znajdują się na str. 14 [raportu CCLJ](#)).

Różnorodność biologiczna stanowi podstawę „usług ekosystemowych”, takich jak uzupełnianie zapasów odnawialnych zasobów naturalnych, zapylenie czy oczyszczanie wody. Podmioty gospodarcze **są uzależnione** od usług ekosystemowych, gdy wytwarzają towary lub świadczą usługi.

Z perspektywy firm, wiąże się to z pewnymi **zagrożeniami** ale też stwarza **szanse**. Utrata usług ekosystemowych, możliwości ich wykorzystania lub możliwości ochrony i ulepszenia tych usług mogą wpłynąć na działalność przedsiębiorstwa, między innymi poprzez likwidację lub tworzenie strumieni dochodów oraz konsekwencje wizerunkowe i reputacyjne.

Takie **zagrożenia i szanse** potencjalnie będą się przenosić za pośrednictwem łańcuchów dostaw (także między sektorami) i oddziaływać na jednostki, które nie są bezpośrednio uzależnione od usług ekosystemowych.

Przedsiębiorstwa mogą również być odpowiedzialne za wywieranie istotnego **wpływu** na różnorodność biologiczną.

Wpływ ten bywa negatywny, jeśli prowadzi do utraty różnorodności biologicznej, lub pozytywny („korzystny dla przyrody”) -- jeśli ją chroni lub przywraca, co również wiąże się z **zagrożeniami i szansami** dla firm.

Wpływ może mieć charakter:

bezpośredni (gdy przedsiębiorstwo oddziałuje na usługę ekosystemową, od której samo jest uzależnione, lub poprawia swoje perspektywy na przyszłość poprzez ulepszenie usługi ekosystemowej);

pośredni (gdy wpływ nie dotyczy bezpośrednio firmy, ale powoduje ryzyko prawne lub ryzyko utraty reputacji albo też daje firmie możliwość poprawy reputacji).

Zarządy i rady nadzorcze powinny uwzględniać istotne zagrożenia i szanse w swoich **obowiązках** wobec macierzystej spółki. Obowiązki te wpisują się w kontekst coraz częstszych dyskusji na temat przejścia na gospodarkę „korzystną dla przyrody” (zob. str. 5)

Ujawnianie istotnych **zagrożeń i szans** stojących przed spółką (wpływów ocenianych z perspektywy zewnętrznej) jest obowiązkowe.

Zgodnie z niektórymi standardami dotyczącymi obowiązków informacyjnych, firmy mogą być zobowiązane do ujawnienia swojego oddziaływania zarówno z perspektywy zewnętrznej (perspektywa *outside-in* -- „od zewnątrz do wewnątrz”), jak i z perspektywy wewnętrznej (perspektywa *inside-out* -- „od wewnątrz do zewnątrz”). Innymi słowy, przedsiębiorstwa mogą być zobligowane do sprawozdawczości w zakresie:

- **zagrożeń lub szans**, które są istotne pod względem finansowym w standardowym horyzoncie planowania finansowego; oraz
- **wpływu** firmy na różnorodność biologiczną, nawet jeśli nie przekłada się on na zagrożenia lub możliwości bezpośrednio oddziałujące na finanse jednostki w takim standardowym okresie.

RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA I USŁUGI EKOSYSTEMOWE

Funkcjonowanie gospodarki światowej i jej podmiotów zależy od korzyści, jakie czerpiemy ze zdrowych ekosystemów, czyli od tak zwanych usług ekosystemowych.

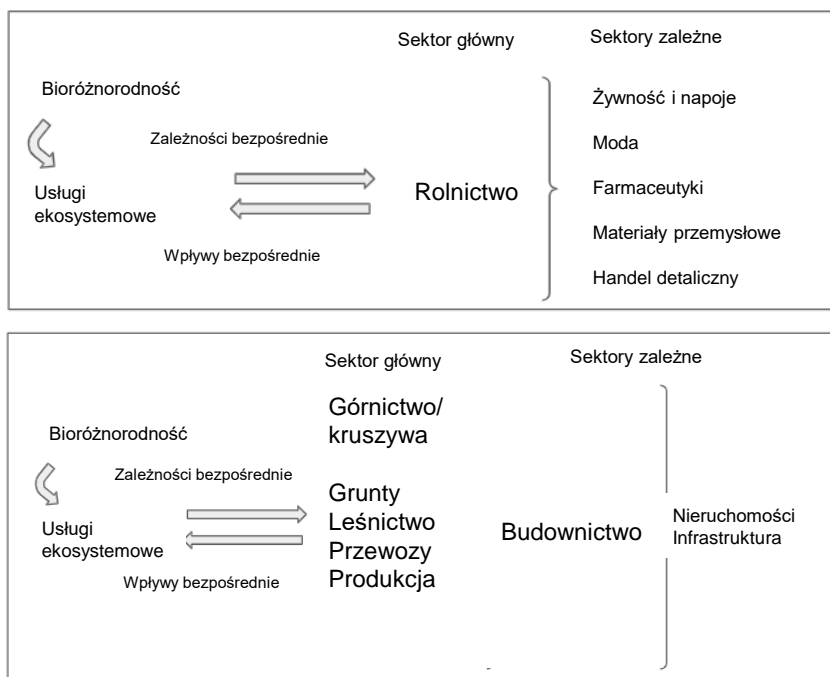
Według Światowego Forum Gospodarczego od usług ekosystemowych zależy (w umiarkowanym lub wysokim stopniu) ok. **44 biliony USD** wartości ekonomicznej, co stanowi ponad połowę światowego PKB. **Podstawą usług ekosystemowych jest różnorodność biologiczna.**

Usługi ekosystemowe można **podzielić** na trzy kategorie: usługi zaopatrzeniowe, regulacyjne i kulturowe. Poniżej przedstawiamy przykłady sektorów, które bazują bezpośrednio na usługach ekosystemowych.

Usługa ekosystemowa	Sektor gospodarki (przykłady)
Zaopatrzeniowe usługi ekosystemowe polegające na dostarczaniu materiałów i energii na potrzeby produktów.	
Zaopatrzenie w wodę	Żywność i napoje, rolnictwo, papier, budownictwo i górnictwo
Materiał genetyczny	Rolnictwo, leśnictwo i farmaceutyki
Dostarczanie biomasy	Energetyka
Inne usługi zaopatrzeniowe (żywność, włókna... itd.)	Moda, handel detaliczny, rybołówstwo, lotnictwo, motoryzacja, przemysł, leśnictwo i farmaceutyki
Regulacyjne usługi ekosystemowe regulują i utrzymują procesy zachodzące w ekosystemie, dzięki czemu wspierają branże zależne od stabilności tych usług.	
Zapylenie	Rolnictwo, moda, żywność i napoje
Retencja gleb i osadów	Rolnictwo, moda, żywność i napoje
Regulacja przepływu wody	Budownictwo i nieruchomości
Rekultywacja odpadów stałych, regulacja jakości gleby	Rolnictwo, budownictwo, nieruchomości, górnictwo
Oczyszczanie wody	Żywność i napoje, rolnictwo i opieka zdrowotna
Łagodzenie skutków powodzi	Budownictwo i nieruchomości
Oczyszczanie powietrza	Budownictwo, nieruchomości i opieka zdrowotna
Ochrona szkółek leśnych oraz siedlisk zwierząt i roślin	Rybołówstwo i turystyka
Lokalne regulacje środowiskowe	Rolnictwo, żywność i napoje, moda i turystyka
Kontrola biologiczna	Rolnictwo, żywność i napoje, moda i opieka zdrowotna
Regulacje klimatu globalnego, regulacja struktury opadów i łagodzenie skutków burz	Rolnictwo, budownictwo, nieruchomości, ropa i gaz oraz ubezpieczenia
Kulturowe usługi ekosystemowe dostarczają korzyści niematerialnych, np. w obszarze duchowości, rekreacji, dobrego samopoczucia.	
Usługi związane z rekreacją lub walorami wizualnymi	Turystyka i rozrywka
Usługi edukacyjne, naukowe i badawcze	Edukacja i nauka
Usługi związane z duchowością, artystyczne, symboliczne i kulturalne	Edukacja, kultura, media, turystyka

Wiele firm jest **uzależnionych** od różnorodności biologicznej w sposób **bezpośredni** lub **pośredni**, za sprawą korzystania z usług ekosystemowych albo poprzez łańcuch wartości. Przedsiębiorstwa mogą istotnie **wpływać** na różnorodność biologiczną, na przykład dlatego że: używają przestrzeni lądowej i morskiej, wykorzystują organizmy (np. do pozyskiwania surowców), przyczyniają się do zmian klimatu, emitują zanieczyszczenia lub przyczyniają się do inwazji gatunków obcych ([5 głównych czynników powodujących utratę różnorodności biologicznej](#)).

Te zależności i ryzyko dotyczą firm, które bezpośrednio korzystają z usług ekosystemowych, ale mogą też rzutować na inne jednostki za pośrednictwem łańcuchów dostaw.

OCENA I OBOWIĄZKI INFORMACYJNE W ZAKRESIE ZAGROZEŃ I SZANS ZWIĄZANYCH Z RÓŻNORODNOŚCIĄ BIOLOGICZNĄ

Uzależnienie firmy od różnorodności biologicznej rodzi **zagrożenia** i **szanse**, na przykład wtedy, gdy utrata bioróżnorodności rzutuje na dostawy towarów lub generowanie dochodów.

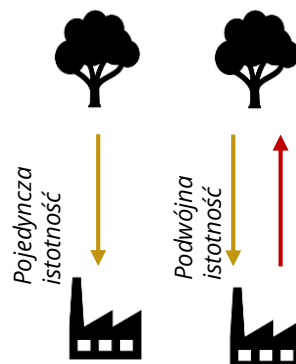
Wpływ firmy na bioróżnorodność może również skutkować powstaniem **zagrożeń** i **szans**: poprzez ingerencję w usługi ekosystemowe, od których przedsiębiorstwo jest uzależnione albo poprzez negatywne oddziaływanie na inne jednostki, co potencjalnie kreuje ryzyko utraty reputacji i/lub ryzyko prawne.

Zasadniczo spółki mają obowiązek ujawniać, z jakimi **zagrożeniami** muszą się mierzyć, **jeśli zagrożenia te spełniają klasyczną definicję istotności finansowej**. Jednak analiza obowiązujących i nowo powstających standardów ujawniania informacji wskazuje, że powyższa zasada może ulec zmianie.

Tradycyjne podejście do istotności, oparte na „pojedynczej istotności”, uwzględnia **ryzyko**, jakie ponosi spółka (widziane z perspektywy zewnętrznej, tzw. *outside-in*) w horyzoncie planowania uznawanym za istotny dla wycen finansowych.

Niektóre standardy ujawniania informacji przyjmują jednak perspektywę tzw. podwójnej istotności wprowadzoną [dyrektywą UE w sprawie sprawozdawczości niefinansowej](#) oraz proponowaną w ramach TNFD. Zgodnie z zasadą podwójnej istotności należy ujawniać zarówno **ryzyko, na które firma jest narażona**, jak i **wpływy** przez nią **wywierane**.

Z tej przyczyny **wpływ** na różnorodność biologiczną, nawet jeśli nie stwarza żadnych przewidywalnych i istotnych rodzajów **ryzyka** czy **możliwości** dla przedsiębiorstwa, i tak może podlegać obowiązkom zarządczym i informacyjnym. To kwestia otwarta, która wymaga zastosowania osądu biznesowego.

OBOWIĄZKI ZARZĄDÓW I RAD NADZORCZYCH W ZAKRESIE LOJALNOŚCI I DOCHOWANIA STARANNOŚCI - KONTEKST

Co do zasady, członkowie rad nadzorczych i zarządów są zobowiązani działać z należytą starannością i lojalnością wobec swojej macierzystej spółki. Choć poszczególne systemy prawne różnie formułują obowiązki w tym zakresie, realizuje się je w ramach planowania strategicznego, nadzoru nad przewidywalnym i istotnym ryzykiem oraz potwierdzania prawidłowości ujawniania informacji i sprawozdawczości finansowej. Według przepisów prawa **dochowanie staranności i lojalność członków zarządów i rad nadzorczych zwykle są oceniane poprzez odniesienie do zmieniającego się kontekstu rynkowego, społecznego, regulacyjnego i prawnego**. Angielski termin „[nature positive](#)”, rozumiany jako „korzystny dla przyrody”, zyskuje coraz większą popularność. **Ostatnie zmiany w przepisach** sugerują, że obowiązki dyrektora, członka zarządu i członka rady nadzorczej mogą wiązać się z uwzględnieniem w decyzjach i działaniach różnorodności biologicznej:

- **Proponowane** i uchwalane na całym świecie **przepisy dotyczące należytej staranności w zakresie ochrony środowiska** prawdopodobnie spowodują, że jednostki w łańcuchach wartości będą wzajemnie zwracać się do siebie o informacje. Pociągnie to za sobą poważne konsekwencje nie tylko dla spółek bezpośrednio podlegających tym przepisom za względu na siedzibę lub prowadzenie działalności na terytorium ich obowiązywania, ale -- na zasadzie efektu domina -- również dla spółek spoza takich terytoriów. Przepisy te mogą także znaleźć swoje odbicie w **najlepszych światowych praktykach**. Zob. [Publikacja kwartalna Nr 3: Należyta staranność łańcuchu wartości](#).
- **Sądy** rozpatrują **sprawy** przeciwko przedsiębiorstwom **dotyczące różnorodności biologicznej**. Zob. str. 7
- **Globalne ramy bioróżnorodności** (czasami określane jako „Porozumienie paryskie na rzecz przyrody”), przyjęte w grudniu 2022 r. na piętnastej konferencji stron Konwencji ONZ o różnorodności biologicznej (**COP15**), **zawierają orientacyjne cele operacyjne istotne dla spółek**, które mogłyby, jeśli uwzględni się je w przepisach lub ustawach obowiązujących w poszczególnych państwach, stworzyć pewne ryzyko dla firm. W ramach **Celu 15** rządy zobowiązały się do wdrożenia środków zmierzających do zapewnienia, że **duże i międzynarodowe firmy oraz instytucje finansowe oceniają i ujawniają informacje o ponoszonym przez siebie ryzyku, zależnościach i oddziaływaniu na bioróżnorodność** w łańcuchach wartości i portfelach.
- Standardy [Grupy zadaniowej ds. ujawniania informacji finansowych dotyczących przyrody \(TNFD\)](#) oraz [Międzynarodowej Rady ds. Standardów Zrównoważonego Rozwoju \(ISSB\)](#), które mają być wkrótce ogłoszone, mogą spowodować, że firmy będą zobowiązane do ujawniania **ryzyka związanego z różnorodnością biologiczną w swoich sprawozdaniach niefinansowych**. Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (**IASB**) [wskazała](#), że spółki powinny również ujawniać istotne pojawiające się zagrożenia dla środowiska (np. zagrożenia dla różnorodności biologicznej) w swoich **sprawozdaniach finansowych**.
- Obowiązujące prawo wymaga ujawniania „istotnych” informacji (takich, które wpłynęłyby na decyzję inwestora o zaangażowaniu się w dane przedsięwzięcie). W konsekwencji, fakt, że inwestorzy będą zwracać uwagę na kwestie różnorodności biologicznej, może mieć przełożenie na obowiązki informacyjne spółek. Standardy dla jednostek finansujących projekty wskazują na **rosnące zainteresowanie największych światowych inwestorów kwestiami różnorodności biologicznej**, co sygnalizuje, że **uznają oni te zagadnienia za istotne** (przykładowo, zasady ONZ dotyczące odpowiedzialnego inwestowania ([Principles for Responsible Investment](#)), zobowiązanie [Finance for Biodiversity Pledge](#) czy [Nature Action 100](#)). Jeżeli ujawnianie ryzyka w zakresie różnorodności biologicznej stanie się praktyką rynkową, mogą poprawić się ogólne standardy staranności i lojalności stosowane nie tylko przez dyrektorów spółek ujawniających informacje, lecz także przez dyrektorów spółek w jurysdykcjach lub w sektorach, w których inne spółki przygotowują podobne sprawozdania -- po prostu zakres tego, co przyjmuje się uważać za „rozsądne” postępowanie dyrektora ulegnie poszerzeniu.
- Oprócz obowiązków dotyczących ujawniania ryzyka utraty różnorodności biologicznej inwestorzy mogą zażądać od spółek ustalenia **celów związanych z przyrodą, które będą oparte na podstawach naukowych** lub działań **lobbingowych w zakresie bioróżnorodności**.
- Zmiany dotyczące aktywów naturalnych, inwestowania we wpływ oraz rachunkowość kapitału naturalnego sprawiają, że kwestie **różnorodności biologicznej są doceniane i stają się jednymi z głównych zagadnień uwzględnianych przy analizach finansowych**. To ogólny kierunek rozwoju, a nie nowe wymogi dla spółek.
- Przyznanie **przyrodzie praw** w świetle przepisów, w ten sposób, że jednostki przyrodnicze otrzymają status prawny podobny do tego, jakim cieszą się dziś osoby prawne lub osoby fizyczne, wykreuje nowe ryzyko prawne, a **w przyszłości może przyczynić się do zwiększenia liczby postępowań sądowych wytaczanych przedsiębiorstwom w kwestiach różnorodności biologicznej**. Ryzyko w tym zakresie będzie dotyczyć tylko spółek działających (również poprzez łańcuchy wartości lub spółki zależne) na określonych obszarach, gdzie takie prawa będą miały istotne znaczenie (obszary w [ponad 30 krajach](#) wyznaczone poprzez lokalne konstytucje, statuty lub orzeczenia sądowe). Zainteresowane firmy będą musiały ocenić, czy ich działalność może naruszać prawa przyznane przyrodzie.

POTENCJALNE NARUSZENIE OBOWIĄZKÓW ZARZĄDÓW I RAD NADZORCZYCH W ZAKRESIE LOJALNOŚCI I DOCHOWANIA STARANNOŚCI

Dyrektorzy mogą być narażeni na **ryzyko odpowiedzialności** za niedopełnienie obowiązków lojalności i dochowania należytej staranności, jeżeli nie uwzględnią ryzyka, możliwości i wpływu w sferze utraty bioróżnorodności.

Ryzyko związane z różnorodnością biologiczną obejmuje nie tylko fizyczne zagrożenia i możliwości (np. w łańcuchu dostaw surowców) czy ryzyko prawne (np. odpowiedzialność za skutki działalności spółki), lecz także ryzyko przejściowe, wynikające z działań podejmowanych w odpowiedzi na utratę różnorodności biologicznej przez polityków, organy regulacyjne, inwestorów i klientów (np. zakazy importu lub przepisy zapobiegające wylesianiu).

Wymogi w tym zakresie będą uzależnione od jurysdykcji i otoczenia operacyjnego danej spółki. Ryzyko i możliwości związane z różnorodnością biologiczną mogą mieć większe znaczenie w jurysdykcjach, w których:

- [wprowadzono efektywne standardy dotyczące obowiązków zarządów i rad nadzorczych](#);
- wkrótce zostaną wprowadzone obowiązki ujawniania informacji dotyczących przyrody;
- nabywcy hurtowi i detaliczni mają szeroką wiedzę i mogą postanowić, że chcą unikać produktów, o których wiadomo, że są związane z negatywnym wpływem na różnorodność biologiczną;
- toczyły się znaczące spory sądowe dotyczące różnorodności biologicznej lub klimatu (zob. str. 6 poniżej); lub
- organy regulacyjne lub banki krajowe aktywnie uwzględniają ryzyko związane z różnorodnością biologiczną. Na przykład badania przeprowadzone przez banki centralne w [Holandii](#), [Malezji](#), [Francji](#) i [Brazylii](#) wykazały, że krajowe sektory finansowe są w wysokim stopniu narażone na uzależnienie od bioróżnorodności.

Przykłady ilustrujące zmiany sytuacji w tym zakresie w Australii, Kanadzie, Indiach, RPA i Wielkiej Brytanii wskazano w [raporcie CCLI](#). Tego rodzaju zmiany można obserwować w wielu jurysdykcjach na całym świecie.

W branżach, w których ryzyko i możliwości w związku z różnorodnością biologiczną są większe, bioróżnorodność prawdopodobnie już jest uwzględniana w zakresie obowiązków członków rad nadzorczych i zarządów. Spółki działające w sektorze rolniczym, budowlanym lub spożywczym lub powiązane łańcuchem wartości z tymi sektorami mogą być narażone na większe ryzyko i dysponować szerszymi możliwościami.

Członek rady nadzorczej lub zarządu może naruszyć swoje obowiązki poprzez zaniechanie działania w dobrej wierze lub niezachowanie pełnej ostrożności przy rozważaniu ryzyka i szans związanych z różnorodnością biologiczną, na przykład jeżeli:

- nie uwzględni i nie podejmie działań w celu zapobieżenia przewidywalnym i istotnym zagrożeniem związanym z różnorodnością biologiczną na przykład w ramach **strategii i nadzoru** lub przy **zatwierdzaniu konkretnych projektów** czy **transakcji zakupowych**, zwłaszcza gdy spółka działa w sektorze wysokiego ryzyka;
- nie uwzględni w dobrej wierze lub nie uwzględni poprzez świadome zlekceważenie istotnego zagrożenia związanego z bioróżnorodnością w **strategicznym procesie decyzyjnym**, w sytuacji gdy zagrożenie to było oczywiste;
- nie wprowadzi w odpowiedni sposób ryzyka związanego z utratą bioróżnorodności do **procesów zarządczych** lub zaniecha **monitorowania działań**, czego skutkiem będzie brak informacji o ryzyku lub problemach;
- nie oceni w sposób krytyczny lub nie uzyska **niezależnej weryfikacji porad** dotyczących ryzyka w zakresie utraty różnorodności biologicznej;
- nie **uwzględni szans**, które pozwoliłyby firmie w odpowiednim momencie dostosować się do przejścia na **gospodarkę „korzystną dla przyrody”**, w tym nie uwzględni możliwości tworzenia wartości na bazie różnorodności biologicznej lub nowych modeli biznesowych;
- nie będzie **działać zgodnie z oceną ryzyka**, jeśli w danej sytuacji zapadła decyzja, której nie podjąłby rozsądnie myślący dyrektor; lub
- nie **zapobiegnie publikacji** przez firmę **wprowadzających w błąd informacji** na temat zależności, wpływu, ryzyka lub szans.

RYZIKO POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH

Do sądów na całym świecie trafiło już wiele spraw przeciwko rządowi, co potwierdza, że roszczenia związane z różnorodnością biologiczną budzą coraz większe zainteresowanie. Takie spory miały miejsce w [Stanach Zjednoczonych](#), [Turcji](#), [Francji](#), [Ekwadorze](#), [Australii](#), [Argentynie](#), [Kolumbii](#), [Chinach](#), [Kostaryce](#), [Tanzanii](#) i [na Filipinach](#).

Sprawy sądowe związane z różnorodnością biologiczną są wytaczane **przedsiębiorstwom**. Roszczenia dotyczą na ogół obowiązków informacyjnych lub obowiązku zarządzania spółkami zależnymi lub partnerami w łańcuchu wartości:

- w Australii wkrótce może trafić do sądu [pozew przeciwko ANZ Bank](#), ponieważ zgodnie z Ustawą o spółkach, sprawozdania dyrektorów powinny ujawniać, że utrata różnorodności biologicznej stanowi istotne ryzyko.
- W Stanach Zjednoczonych inwestorzy złożyli [pozew zbiorowy dotyczący papierów wartościowych przeciwko firmie Enviva produkującej pellet drzewny](#) i jej dyrektorom. Pozew zawiera między innymi zarzut, że Enviva błędnie przedstawiła wpływy środowiskowe produkcji pelletu, a stosowane metody pozyskiwania mają negatywny wpływ na różnorodność biologiczną lasów.
- W sprawie z [2021 roku przeciwko francuskiej sieci supermarketów Casino](#) postawiono zarzut, że w rocznych planach należytej staranności firmy nie znalazło się wyszczególnienie szkód środowiskowych i szkód związanych z prawami człowieka, które spowodowała dostawa bydła z obszarów wylesionych do brazylijskiej filii tej sieci.
- Sprawy sądowe, które przeprowadzono w [Wielkiej Brytanii](#), [Holandii](#) i [Kanadzie](#) potwierdzają, że sądy raczej nie będą skłonne odrzucać roszczeń zgłaszanych wobec spółek dominujących w postępowaniach w sprawie działań zagranicznych jednostek zależnych. W Wielkiej Brytanii dotyczy to roszczeń ofiar szkód środowiskowych w [Zambii](#), [Nigerii](#) i [Brazylji](#). Chociaż wiele z tych postępowań nadal jest w toku, a niektóre z nich dotyczą domniemych naruszeń praw człowieka, na tych samych zasadach możliwe byłoby wniesienie pozwów przeciwko spółkom dominującym w sprawie wpływów ich jednostek zależnych w regionach o bogatej bioróżnorodności.

Jak dotąd nie wniesiono do sądu pozwu w sprawie różnorodności biologicznej, w którym członek zarządu lub rady nadzorczej byłby oskarżony o naruszenie swoich obowiązków, jednak dotychczasowe postępowania przeciwko osobom pełniącym te funkcje w zakresie niewłaściwego zarządzania ryzykiem klimatycznym wskazują, że taka potencjalność istnieje. Potwierdzeniem niech będzie tu fakt, że jeden z akcjonariuszy wniósł powództwo przeciwko zarządowi Shell w Wielkiej Brytanii w związku z rzekomym niewłaściwym zarządzaniem w zakresie istotnego i przewidywalnego ryzyka klimatycznego.

Kontekst rynkowy i rozwijające się najlepsze praktyki sugerują, że prawo zezwala, aby członkowie zarządów i rad nadzorczych uwzględniali ryzyko i szanse związane z kwestiami różnorodności biologicznej przy wypełnianiu obowiązków służbowych lub wręcz tego od nich wymaga, ale zaniedbania w tym zakresie nie często wiążą się z konsekwencjami prawnymi. W niektórych jurysdykcjach może zabraknąć wystarczających dowodów, aby potwierdzić odpowiedzialność, w innych -- strony pozywające będą pewnie miały trudności ze spełnieniem wymogów niezbędnych, aby wnieść roszczenie. Niemniej, liczba spraw związanych z klimatem, które są dziś wytaczane spółkom i ich dyrektorom, stale rośnie, co oznacza, że najprawdopodobniej pojawią się również podobne spory w związku z utratą bioróżnorodności.

Uniknięcie odpowiedzialności to absolutne minimum, a dyrektorzy powinni dążyć do ograniczenia lub całkowitej eliminacji strat wizerunkowych poprzez rozważne i ostrożne sprawowanie zarządu w oparciu o najlepsze praktyki. W ramach wywiązywania się ze swoich obowiązków członkowie zarządów i rad nadzorczych powinni postarać się, aby procesy zarządzania ryzykiem obejmowały zarówno ocenę pod kątem istotności dających się przewidzieć zależności i wpływów spółki na bioróżnorodność, jak i pomiar tych zależności i wpływów, które są istotne. Następnie można uwzględnić istotne zależności, wpływy, ryzyko i szanse w strategii, w raportach informacyjnych i w procesach decyzyjnych.

Członkowie rad nadzorczych i zarządów mogą wykorzystać poniższe pytania, aby sprawdzić, czy należycie wypełniają obowiązki wobec swojej firmy:

- **W jakim stopniu** ryzyko i wpływy związane z różnorodnością biologiczną są uwzględnione **w procesach zarządzania ryzykiem** w mojej firmie?
- Czy mam odpowiednie **umiejętności i informacje**, aby należycie ocenić, w jaki sposób kwestie związane z różnorodnością biologiczną mogą wpłynąć na moją spółkę oraz na to, jak wywiązuje się z obowiązków w zakresie nadzoru i ujawniania informacji?¹
- Jakie szkolenia czy informacje pomogłyby radzie nadzorczej, zarządowi i kadrze kierowniczej **doskonalić umiejętności i wiedzę**?
- W jakim stopniu będzie to wymagało zaangażowania **zewnętrznych konsultantów** i **kto będzie odpowiedzialny wewnętrznie** za weryfikację i wprowadzenie w życie uzyskanych porad?
- Czy możemy naśladować praktyki innych spółek lub dołączyć do sieci, aby **uczyć się od innych**?
- Czy zespół zarządczy **ocenia przewidywalne** obszary **zależności** spółki od **różnorodności biologicznej** oraz jej **wpływ** na bioróżnorodność?
- Czy zespół zarządczy **dokonyuje pomiaru istotnych zależności** spółki **od różnorodności biologicznej** i jej **wpływu** na bioróżnorodność, a następnie **ujawnia** wyniki w raportach korporacyjnych? Jeśli nie, czy planujemy wprowadzenie takich praktyk?
- Kto w firmie jest odpowiedzialny za **śledzenie** prac nad **wytycznymi TNFD i ISSB** oraz stworzenie możliwości ich wdrożenia, gdy będą już gotowe?
- Czy moja firma wyznaczyła sobie **oparte na podstawach naukowych cele związane z przyrodą** lub czy może je wyznaczyć?
- Czy moja firma ma **strategiczny plan różnorodności biologicznej**, oparty na rozpoznanych zależnościach i wpływach, które są dla nas charakterystyczne?
- Czy ten plan:
 - określa **wizję przedsiębiorstwa, wymierne cele, zadania i strategie** dotyczące ryzyka utraty różnorodności biologicznej; oraz
 - gwarantuje, że **zewnętrzne działania** przedsiębiorstwa, w tym członkostwo w stowarzyszeniach zawodowych i dobrowolne inicjatywy, będą zgodne z tymi celami?

¹Aby lepiej to ocenić, można wykorzystać zasoby związane z klimatem w odniesieniu do bioróżnorodności. Zob. [‘The climate risk reporting journey: a corporate governance primer’](#) and [‘How to Set Up Effective Climate Governance on Corporate Boards’](#).

<https://climate-governance.org/>

#ClimateGovernanceInitiative

<https://www.linkedin.com/company/climategovernance/about/>

www.commonwealthclimatelaw.org/

@comclimatelaw

<https://www.linkedin.com/company/commonwealth-climate-and-law-initiative/>

WAŻNA UWAGA:

Niniejsza publikacja jest skierowana do dyrektorów skupionych wokół Climate Governance Initiative i została przygotowana wyłącznie w celach edukacyjnych. Dokument ten nie stanowi porady prawnej. Inicjatywa CCLI, jej założyciele i organizacje partnerskie nie składają żadnych oświadczeń ani nie udzielają gwarancji w związku z żadnym aspektem niniejszego dokumentu, w tym w związku z zasadnością inwestowania w określone przedsiębiorstwo, fundusz inwestycyjny lub inny podmiot. Informacje, które uzyskaliśmy, uważamy za wiarygodne, lecz nie ponosimy odpowiedzialności z tytułu ewentualnych roszczeń lub szkód w związku z informacjami zawartymi w niniejszym dokumencie, w tym również za utracone korzyści lub szkody moralne i wtórne. Dołożyliśmy starań, aby informacje przedstawione w niniejszym dokumencie były precyzyjne i nie zawierały błędów i przeoczeń, jednak nie należy na nich polegać, a czytelnicy powinni przeprowadzić własne badania i analizy i samodzielnie uzyskać poradę prawną.

Niniejszy dokument został przetłumaczony na język polski przez [Chapter Zero Poland](#). Wersja angielska, którą można znaleźć tutaj, pozostaje autorytatywna, a Commonwealth Climate and Law Initiative oraz Climate Governance Initiative nie ponoszą odpowiedzialności za dokładność tłumaczenia.

<https://climate-governance.org/>

#ClimateGovernanceInitiative

<https://www.linkedin.com/company/climategovernance/about/>

www.commonwealthclimatelaw.org/

@comclimatelaw

<https://www.linkedin.com/company/commonwealth-climate-and-law-initiative/>